

VVS- STANDPUNT EXAMENCONTRACTEN

Goedgekeurd op de algemene vergadering van 7 oktober 2007

1. HUIDIGE REGELGEVING EN TREND

1.1. EXAMENCONTRACTEN: WAAR KOMEN ZE VANDAAN?

De examencontracten zijn de opvolgers van de voormalige inschrijvingen voor de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze "middenjury" van het hoger onderwijs, was bedoeld voor studenten die om wat voor reden ook niet naar de les konden gaan en vooralsnog een diploma wilden halen. De regeling was speciaal omdat je enkel inschreef voor de examens, je tot vlak voor de examenzittijd kon inschrijven, je slechts één examenkans kreeg per inschrijving, inschrijvingen niet konden geweigerd worden omdat je bijvoorbeeld triste, je voor alle opleidingonderdelen kon inschrijven, het inschrijvingsgeld lager lag, je in principe geen beroep kon doen op faciliteiten en geen statuut van student had.

Deze regeling werd afgeschaft met het structuurdecreet in 2003. Het decreet voorzag wel in een mogelijkheid om enkel in te schrijven voor de examens en trok het inschrijvingsgeld op van 125 euro naar 250 euro voor een voltijdse inschrijving. Het flexibiliseringsdecreet van 2004 zorgde voor een contractualisering van inschrijvingen. Naast diploma- en creditcontracten, werden examencontracten ingevoerd. Dit is de vroegere inschrijving voor het afleggen van examens. Instellingen mogen nu zelf bepalen of examencontractanten naar de les mogen gaan of niet. Er zijn twee types: examencontracten met het oog op het behalen van een diploma en examencontracten voor afzonderlijke opleidingonderdelen die enkel leiden tot een creditbewijs. Oorspronkelijk kreeg elke student van het flexibiliseringsdecreet de keuzevrijheid en het recht om voor elk vak één van de drie types contract (diploma, credit of examen) te kiezen. Noch voor examencontracten, noch voor creditcontracten kunnen bij de inschrijving bijkomende studievoorwaarden worden gesteld of de inschrijving geweigerd worden.

Het "minidecreet" van 2006 geeft instellingen de mogelijkheid om bepaalde opleidingsonderdelen uit te sluiten van het recht op een examencontract. In één van de voorbereidende teksten werd voorgesteld deze uitsluitingsclausule te veralgemenen naar creditcontracten. Dat kon VVS gelukkig verijdelen. Wie wil afstuderen via een examencontract, kan nu voor opleidingsonderdelen die wegens hun aard niet in aanmerking komen voor een examencontract, toch uitwijken naar een creditcontract.

Hetzelfde decreet breidde de toepassingsmogelijkheden van de bindende studievoorwaarden en weigering van inschrijving, uit van diplomacontracten naar creditcontracten. Later werden hier ook examencontracten met het oog op het behalen van afzonderlijke credits aan toegevoegd. De inschrijving voor een credit- of examencontract (gericht op een creditbewijs) kan nu worden geweigerd aan een student die al twee keer voor een bepaald opleidingsonderdeel was ingeschreven zonder een creditbewijs te halen. VVS kon vermijden dat ook de examencontracten met het oog op het behalen van een diploma onderhevig zouden worden aan de maatregelen ter studievoortgangsbewaking¹.

1.2. ACTUELE PROBLEMEN

Ondanks alle verfijningen zijn instellingen examencontracten liever kwijt dan rijk.

- Frequente uitsluitingen: In de praktijk blijkt dat de regelgeving niet wordt gevolgd. Enkele OER²'s druisen regelrecht in tegen de bepalingen van het minidecreet. Er zijn faculteiten die hun opleidingsonderdelen standaard uitsluiten van examencontracten. Dit wordt niet steeds gemotiveerd zoals het hoort. Doorgaans wijt men het aan de "aard" van het opleidingsonderdeel: stages of practica waarvoor de aanwezigheid vereist is, vakken die via permanente evaluatie worden gequoteerd, vakken die een specifieke begeleiding vergen... Vaak wordt het onmogelijk gemaakt om een masterproef af te leggen via een examen- of creditcontract. Hoewel decretaal niet toegelaten, worden opleidingsonderdelen vaak ook afgesloten voor creditcontracten. Of worden combinaties van types contracten verboden. Soms staat deze informatie in studiegidsen maar vaak ook is het de professor of het departementshoofd die het laatste woord heeft. De grote verschillen op het terrein betekenen voor de student rechtsonzekerheid.
- Onbeperkt inschrijvingsrecht en studievoortgang: Ondanks de verstrengingen van het minidecreet blijven de instellingen het problematisch vinden dat examencontracten onbepaalde mogelijkheden bieden om in te

¹ Er zijn twee soorten maatregelen ter studievoortgangsbewaking mogelijk: bindende voorwaarden die bij de inschrijving worden opgelegd (in de regel pedagogische maatregelen) en de weigering van inschrijving indien een student niet positief reageert op de eerder opgelegde bijkomende voorwaarden of indien uit zijn dossier manifest blijkt dat dergelijke maatregelen toch een maat voor niets zouden zijn. Studievoortgangsmaatregelen kunnen worden opgelegd als een student na één academiejaar niet minstens 50% van de credits heeft verworven waarop zijn diplomacontract betrekking had. Voor credit en examencontracten: zie hoger.

² OER: onderwijs en examenreglement.

schrijven. Instellingen willen studenten met een examencontract kunnen weigeren wanneer ze onvoldoende voortgang maken. Ze beschouwen het overschakelen op een examencontract wanneer studenten de toegang om te "trissen" werd ontzegd, als oneigenlijk gebruik. Anderzijds biedt ook het minidecreet geen sluitende garanties op inschrijving. Creditcontracten mogen voor een opleidingsonderdeel in principe nooit geweigerd worden omwille van de aard van de opleiding maar wel op basis van een te trage studievoortgang. Op die manier kan het toch onmogelijk worden om met een examencontract (in combinatie met creditcontract) een diploma te halen.

- Goedkopere oplossing: Bovendien vinden bepaalde instellingen dat studenten misbruik maken van deze contractvorm om op een goedkope wijze te studeren. Een examencontract kost voor 60 studiepunten immers slechts de helft van een diplomacontract. Anderzijds blijkt ook dat zij-instromers die eigenlijk gebaat zouden zijn met een EVC-procedure omwille van de hoge kostprijs en de omslachtige bureaucratie liever een examencontract nemen.
- Administratief omslachtig: Instellingen klagen van planlast. Studentenadministraties zouden studenten die een combinatie aangaan van types contracten, niet kunnen bolwerken. Idem voor studenten die in de loop van het academiejaar zouden overschakelen naar een ander type contract waardoor er bij- of terugbetaald zou moeten worden.
- Onbekend en onbemand: Er zijn betrekkelijk weinig studenten die een examencontract opnemen. Instellingen vinden dat de administratieve belasting onevenredig groot is gezien het kleine aantal studenten dat er gebruik van maakt. De mogelijkheid van examencontracten wordt totaal niet gepromoot. De meeste instellingen hanteren een ontradringsbeleid.
- Beperkte toegang tot faciliteiten: Studenten met een examencontract worden meestal de toegang tot de onderwijsactiviteiten ontzegd. Hetzelfde gebeurt voor de toegang tot de bibliotheek, elektronisch leerplatform en andere onderwijsondersteunende faciliteiten. Soms wordt zelfs elke communicatie geweigerd met studenten met een examencontract. Op die manier missen deze studenten vaak essentiële informatie over de materie en organisatie van het examen. Zeker in een tijdperk waar het klassieke ad valvas-systeem terrein verliest ten opzichte van digitale leerplatformen, is het niet toegang verschaffen een onneembaar struikelblok.
- Onduidelijk statuut: Het is onduidelijk of deze examencontracters vallen onder de definitie van student. Meestal genieten ze niet de reguliere studentenrechten (studiefinanciering, toegang tot studentenvoorzieningen..) maar veronderstelt men dat ze hun sociaal statuut ontlenen aan hun werkprestaties. Deze sociale aspecten van examencontractstudenten (educatief verlof, kinderbijslag, studeren met behoud van werkloosheidsuitkering...) moeten nader worden onderzocht. Hiervoor verwijzen we naar het VVS- standpunt sociaal statuut.

2. VVS VOOR HET BEHOUD VAN EXAMENCONTRACTEN

Tweede kansonderwijs als finaliteit:

De voormalige examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap was bedoeld om ook werkende 'studenten' een kans te geven om toch nog een diploma te halen. Gezien deze in principe de colleges niet konden bijwonen en dus veel minder pedagogische begeleiding genoten, waren er geen beperkingen op het recht op inschrijving. In tegenstelling tot de reguliere inschrijvingen waarbij trissen en erger een gunst waren in plaats van een recht. In de praktijk werd de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap zo ook het laatste vangnet voor studenten die niet meer via de reguliere weg verder mochten studeren. Studenten wiens trisaanvraag werd geweigerd konden zo toch nog een diploma halen. En terug overschakelen op een reguliere inschrijving als ze geslaagd waren na dat jaar voor de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze tweede kans-functie is eigen aan examencontracten. Deze bestempelen als oneigenlijk gebruik of zelfs misbruik, getuigt van een foutief begrip. Als deze functie van examencontracten niet wordt behouden, dreigt de ongekwalficeerde uitstroom uit het hoger onderwijs te vergroten. Dat valt moeilijk te rijmen met het dictaat uit de Lissabonstrategie voor een hogere participatie- en kwalificatiegraad.

Bovendien wordt het recht op inschrijving voor de reguliere inschrijvingen, de diplomacontracten, naar aanleiding van recente hoger onderwijsrevoluties, sterk afgebouwd. Eerst was er al een eerder minimale verstrenging van de maatregelen ter studievoortgangsbewaking. Het nieuwe financieringsdecreet voor universiteiten en hogescholen, betekent een ingrijpendere wijziging en inkringing van het recht op inschrijving. Vroeger mocht een student grosso modo elk jaar, elk opleidingsonderdeel twee keer opnemen (en vier keer examen doen). Volgend academiejaar voert de minister een leerkrediet in, een rugzakje met studiepunten. Zolang je nog proviand hebt, ben je financierbaar. Eens door zijn studierantsoen heen, moet de student het dubbele studiegeld ophoesten. Daarnaast vervalt ook zijn recht op inschrijving en wordt de student overgeleverd aan de *good will* van de instelling. Het leerkrediet kan de student de toegang tot een opleidingsonderdeel ontzeggen ook al wil de student dit voor het eerst opnemen. Wie zonder leerkrediet valt, moet 6 jaar wachten vooraleer hij weer voldoende krediet heeft opgebouwd om zich terug voltijds te kunnen inschrijven. Ondertussen loopt hij het risico op actualiseringsprogramma's omdat zijn creditbewijzen verouderd zijn. Het nieuwe financieringssysteem dreigt het probleem van drop out uit het hoger onderwijs nog te versterken. Als gevolg van het leerkrediet, winnen de examencontracten en hun tweede kansprofiel nog aan belang.

Nog een andere recente trend zet het belang van de herkansingsmogelijkheden van examencontracten bijkomend in de verf: de tendens naar een zuiver creditsysteem waarbij deliberatie en compensatie steeds meer onder druk staan. Mede als gevolg van de het nieuwe financieringsdecreet (dat gedelibereerde studiepunten niet zal financieren), bewegen steeds meer examencommissies en opleidingen in de richting van een zuiver creditsysteem waarbij een nultolerantie voor buispunten zelfs niet langer onbespreekbaar is. Als deze trend zich doorzet, dreigen heel wat studenten omwille van één buisvak tegengehouden te worden in hun verdere studiecarière. Toch nog een herkansingsmogelijkheid voorzien voor een cruciaal opleidingsonderdeel, zelfs als de gewone examenkansen al zijn uitgeput, voorkomt uitval. De recente evoluties nopen tot een versterking van het herkansingsaspect van examencontracten in plaats van tot een uitholling of afschaffing. Dat de gewone studievoortgangsmaatregelen niet van toepassing zijn op dit type contracten is niet het probleem maar net de oplossing.

Werkstudenten en nieuwe doelgroepen:

De oude examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap was vroeger één van de weinig manieren om als werkende mens toch nog verder te studeren. Met het flexibiliseringsdecreet zijn de mogelijkheden voor werkstudenten echter verruimd: flexibele deeltijdse studietrajecten, creditcontracten, geïndividualiseerde trajecten, afstandsonderwijs, EVC-procedures... Al kenden veel van deze 'nieuwe maatregelen' uiteindelijk toch ook een vroege voorloper. De vraag is of de examencontracten nog absoluut noodzakelijk blijven binnen dit geheel van maatregelen om nieuwe doelgroepen te stimuleren, zoals zij-instromers, herintreders, studenten met gezinslast, werkende studenten... ? Echter, ook hier weer geldt dat het flexibiliseringsdecreet veel mogelijk maakt maar tot weinig verplicht. De verschillen tussen instellingen onderling in de mate waarin ze open staan voor werkstudenten zijn opvallend. Niet elke opleiding wordt aangeboden in een formule die studies en werk gemakkelijk laat combineren. Afstandsonderwijs staat in de Vlaamse Gemeenschap nog in de kinderschoenen.

Vaak wordt er verwezen naar de Open Universiteit als alternatief voor werkende studenten met een examencontract. De OU is een vorm van afstandsonderwijs waarbij de student zelf zijn eigen ritme kan bepalen en in zijn zelfstudie sterk wordt ondersteund en begeleid via een zeer goed uitgebouwd elektronisch leerplatform. Het uitsluiten van examencontracters van de bestaande digitale leerplatformen is tegen dat gegeven nogal onbegrijpelijk. VVS wijst erop dat deze laatste vorm van afstandsonderwijs slechts voor een zeer beperkt aantal opleidingen wordt aangeboden. Ander opvallend verschil: een voltijdse inschrijving aan de OU kost drie keer het bij ons gangbare inschrijvingsgeld (1500 euro) tegen slechts de helft voor een examencontract (230). In de huidige context is het verlaten van de optie van examencontracten dan ook een weinig sociaal alternatief.

Vaak wordt gesteld dat werkstudenten via geïndividualiseerde deeltijdse studietrajecten met diplomacontract zeker zo goed af zijn. Maar laten we niet vergeten dat de formule van de examencommissie vooral *drop outs* aantrok die schoolmoe waren en helemaal niet geïnteresseerd in een constante begeleiding maar des te meer in het behalen van een diploma. Bovendien geldt hier weer het beperktere recht op inschrijving en de studievoortgangsmaatregelen. Terwijl werkstudenten omwille van hun nevenactiviteiten minder of geen tijd hebben om de lessen bij te wonen en volop gebruik te maken van de bestaande begeleidingsmogelijkheden.

Het flexibiliseringsdecreet had uitdrukkelijk de ambitie om de in- en doorstroom van nieuwe doelgroepen naar en in het hoger onderwijs te stimuleren, levenslang leren te bevorderen en werken en studeren beter te combineren. Zolang deze doelstelling niet is gerealiseerd, lijkt het voorbarig om de bestaande specifieke maatregelen te gaan afbouwen.

Mbt uitsluiting van opleidingsonderdelen :

Het minidecreet schiep de mogelijkheid om bepaalde opleidingsonderdelen 'vrij van examencontracten' te verklaren. De motivatie was dat de evaluatie voor bepaalde opleidingsonderdelen zoals stages, praktische oefeningen, seminaries etc. nauw verbonden is met de aanwezigheid en met permanente evaluatie. Vaak wordt deze mogelijkheid echter zeer maximalistisch ingevuld en worden examencontracten standaard geweigerd voor masterproeven. Bepaalde faculteiten redeneren dat hun onderwijsactiviteiten steeds de aanwezigheid en actieve betrokkenheid van de student vergen en sluiten hun volledige programma af voor examencontracten.

Nochtans vormde in de oude regeling van de examencommissie voor de Vlaamse Gemeenschap, een eindverhandeling of thesis geen enkel probleem. Voor groepswerken of onderwijsactiviteiten die afweken van de klassieke hoorcolleges, werd er actief naar alternatieve oplossingen gezocht. Het lijkt soms alsof de flexibilisering van het jaarsysteem gepaard is gegaan met een mindere flexibele opstelling van instellingen en docenten. Vandaag resulteert een aanvraag voor examencontract van een student vaak onmiddellijk in een njet zonder dat er naar alternatieven wordt gezocht. Als bepaalde instellingen ook de nochtans democratisch gestemde bepaling uit het minidecreet aan hun laars lappen, en creditcontracten weigeren voor bepaalde opleidingsonderdelen, dan legt dit een hypotheek op de verdere studievoortgang van de student.

Planlast:

Het wekt verwondering dat studentenadministraties na decennialang studenten te hebben inschreven voor de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, plots in de éénnentwintigste eeuw niet meer in staat zouden zijn om examencontracten te verwerken. Goed bestuur betekent volgens VVS dat de administratie het beleid volgt en niet omgekeerd. Dat er twee soorten examencontracten zijn (gericht op een diploma of op een creditbewijs) en deze onder éénzelfde noemer werden geregistreerd, lijkt geen onoverkomelijk registratieprobleem.

De administratieve belasting bij een wijziging van of naar een examencontract tijdens het academiejaar is niet groter dan van of naar een ander type contract. Of dan een wijziging in het studietraject die het totaal pakket aan

opleidingonderdelen en studiepunten beïnvloedt. Ook deze gaan immers gepaard met de nodige bij- of terugbetalingen. Deze mogelijkheden werd speciaal voorzien in het flexibiliseringsdecreet. De instelling bepaalt zelf of en hoe ze studiegeld terugbetaalt bij een contractwijziging of een vroegtijdige uitschrijving. Maar artikel 66 van het flexibiliseringsdecreet houdt echter in de verste verte geen verplichting in.

Planlast moet enkel bestreden worden wanneer ze niet functioneel is. In het geval van examencontracten gaat het echter om een formule met een grote maatschappelijke meerwaarde en uniek democratiserend karakter. Het afbouwen van de enige vorm van tweede kans op een hoger onderwijsdiploma perkt de studentenrechten in en betekent een maatschappelijk verlies aan talent. De afschaffing van examencontracten kan dus onmogelijk worden voorgesteld als administratieve vereenvoudiging zonder gevolgen voor de student.

Beperkte succes:

Argumenten dat het numeriek zeer beperkte succes van de formule bewijst dat ze eigenlijk overbodig is, houden geen steek. Het bescheiden aantal studenten dat een examencontract neemt, heeft alles te maken met de ontradingpolitiek van bepaalde instellingen. Als examencontracten worden geweigerd voor heel wat opleidingsonderdelen, als er geen ondersteunende faciliteiten worden voorzien waardoor studenten essentiële informatie over het examen mislopen, als er geen promotie wordt gemaakt en het vigerende onderwijs- en examenreglement de decretale bepalingen zelfs niet respecteert, als studenten worden overgeleverd aan de willekeur van de docent... dan is het zelfs verwonderlijk dat er nog studenten met een examencontract bestaan.

Te goedkoop?

Instellingen vrezen oneigenlijk gebruik van examencontracten omdat ze aanzienlijk goedkoper zijn dan een klassieke inschrijving met diplomacontract. Maar studenten met een examencontract schrijven zich in om enkel examen te komen afleggen. De kostprijs voor de instelling is dus zeer beperkt aangezien er in de regel geen onderwijsactiviteiten worden aangeboden (de instelling kan en mag dat wel uiteraard). Ook de marginale kost van één extra student op het digitaal leerplatform is werkelijk marginaal. Bovendien wijzen universiteiten en hogescholen erop dat ze niet worden gefinancierd voor deze studentensoort. Maar deze redenering is eigenlijk redelijk achterhaald. Immers werd het inschrijvingsgeld ten op zichte van de oude examencommissie voor de Vlaamse Gemeenschap al opgetrokken van 125 euro naar 253 euro ((55+(3x60) euro).

De kleine aantallen studenten met een examencontract bewijzen overigens dat er van een structurele misbruikpraktijk allerminst sprake is. Laten we niet vergeten dat examencontracters geen recht hebben op studiefinanciering, op sociale voorzieningen.. wat de financiële aantrekkelijkheid ervan drastisch keldert. Als studenten massaal zouden overschakelen op examencontracten zou dat wijzen op problemen met het reguliere inschrijvingsgeld. Wel wordt er vandaag gesignaleerd dat enkele herintreders die eigenlijk gebaat zouden zijn met een EVC-procedure omwille van de bureaucratische rompslomp en de hoge kostprijs van een bekwaamheidsonderzoek, verkiezen om het examen nog eens af te leggen via een examencontract. De kostprijs van maatregelen om nieuwe doelgroepen aan te trekken, blijkt dus wel degelijk een belangrijke factor te zijn. Anderzijds is het inschrijvingsgeld voor afstandsonderwijs aan de Open Universiteit dan weer zo buitensporig, dat dit geenszins een deftig alternatief is voor het examencontract als tweedekansonderwijs. Het profiel van de studenten aan de Open Universiteit toont aan dat deze vooral het levenslang leren bevordert van studenten die reeds een diploma hebben.

3. NOODZAKELIJK EN MOGELIJKE AANPASSINGEN

VVS pleit voor het behoud van examencontracten met een duidelijke functie van tweedekansonderwijs. Er is wel nood aan bepaalde verfijningen en verduidelijkingen. Anderzijds hebben we ook nagedacht over eventuele bijkomende aanpassingen om tegemoet te komen aan de bezwaren en pleinvrees van de hoger onderwijsinstellingen.

Noodzakelijke verduidelijkingen en verbeteringen:

1. **Statuut:** Examencontractanten zijn volgens de decreetgever wel degelijk student (in tegenstelling tot de vroegere inschrijvingen voor de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap). Voor het aanvullingsdecreet is een student de persoon ingeschreven aan een instelling hoger onderwijs. Dat wil zeggen dat een examencontractstudent ten volle kan genieten van zijn participatierechten, de rechtsbescherming voor betwistingen inzake de studievoortgangsbelissingen... Ze moeten dus in de instelling in principe dezelfde rechten (en plichten) krijgen als studenten met een credit- of diplomacontract. Tenzij uitdrukkelijk anders bepaald.
2. **Minimale faciliteiten:** Minimaal wil dit zeggen dat ze toegang moeten krijgen tot de onderwijsondersteunende faciliteiten die noodzakelijk zijn om het examen succesvol te kunnen afleggen. Ook bij examencontracten moet het examen en zijn vorm afgestemd zijn op de leerstof en de te verwerven competenties. In geen geval mogen de exameneisen worden verstrengd als afradingspolitiek. Studenten met een examencontract moeten dus op de hoogte worden gebracht van de leerstof, de te beheersten kennis, vaardigheden en competenties, van de veranderingen in het programma, van vorm, uur en plaats van het examen... Het studiemateriaal moet ter beschikking worden gesteld. Verder moeten ze als student ook toegang krijgen tot noodzakelijke contactgegevens (zoals van de ombudspersoon, de studentenraad...). Wanneer deze zaken enkel via het digitaal leerplatform wereldkundig worden gemaakt, is toegang hiertoe voor studenten met een examencontract

onmisbaar. Een emailadres van de instelling is ook absoluut noodzakelijk om dringende wijzigingen aan examenuur en plaats mee te delen. Het valt moeilijk hard te maken dat toegang tot de bibliotheek niet noodzakelijk is in een tijd en format waarin zelfstudie centraal staan. Uiteraard gaat het dan over toegang aan studententarief. Deze minimale faciliteiten moeten worden gespecificeerd in het decreet, in het OER en in het contract zelf. De overheid moet nauwlettend toezien om de naleving ervan.

3. Bijkomende onderwijsondersteunende en faciliteiten: Instellingen kunnen natuurlijk meer rechten geven dan de boven vermelde. Bijvoorbeeld het recht op studiebegeleiding, uitgebreide zelfstudiepakketten met moeilijkheid tot feedback. Ook toegang tot bepaalde studentenvoorzieningen zoals een cursus studiemethode of planning, motivatietrainingen, faalangstsessies, de kindercrèche... Het decreet laat hiertoe ook uitdrukkelijk de mogelijkheid. Hiervoor kan de instelling bijkomende voorwaarden stellen (zoals zelfs een kleine financiële tegemoetkoming voor de bijkomende diensten). Deze moeten transparant en helder worden gecommuniceerd in het onderwijs- en examenreglement en het examencontract.
4. Voorwaarden voor het bijwonen van onderwijsactiviteiten: Het decreet laat de mogelijkheid open om studenten met examencontract toch te laten deelnemen aan onderwijsactiviteiten. In dat geval moet de instelling de voorwaarden en modaliteiten expliciet vermelden in het examencontract. Bijvoorbeeld kan de instelling bepalen in welke hoor- en werkcolleges aanwezigheid van examencontractstudenten mogelijk is.
5. Voorschriften mbt het uitsluiten van opleidingonderdelen: Als de overheid wil blijven vasthouden aan de mogelijkheid om bepaalde vakken wegens hun aard uit te sluiten van examencontracten zijn zeker duidelijkere voorschriften nodig en meer controle. Vandaag bestaat er immers een grote willekeur, rechtsonzekerheid, maximalistische interpretaties. Masterproeven mogen niet standaard worden uitgesloten. In principe moet er een recht zijn om elk opleidingonderdeel met een examencontract op te nemen. Tenzij de instelling kan aantonen dat het pedagogisch-didactisch absoluut onmogelijk is om op die manier de competenties te verwerven noodzakelijk voor een creditbewijs voor dat vak. Dat wil zeggen dat er een veel omstandigere en duidelijkere motivatie moet komen in het geval van een weigering. Deze informatie moet voor elk opleidingsonderdeel beschikbaar zijn in de studiegids. Een uitsluiting van een examenonderdeel moet daarenboven contesteerbaar zijn bij de raad voor studievoortgangsbeslissingen.
6. Recht op uitwijkmogelijkheid naar een creditcontract: Als de overheid de mogelijkheid behoudt om examencontracten voor bepaalde opleidingsonderdelen te weigeren, moet de student recht krijgen op een alternatief. Officieel maakt het minidecreet het onmogelijk om eenzelfde opleidingsonderdeel ook uit te sluiten van creditcontracten. Een creditcontract biedt dus het noodzakelijke alternatief zodat een student met examencontract gericht op een diploma toch nog zou kunnen afstuderen. De OER's bewijzen dat deze decretale bepaling in de praktijk vaak niet worden gerespecteerd. Bovendien hanteren bepaalde instellingen een verbod op de combinatie van bepaalde contractvormen. Een combinatie van een examen- met een creditcontract is echter noodzakelijk om te vermijden dat examencontracten een doodlopend straatje worden. Creditcontracten als alternatief moeten expliciet worden vermeld in het examencontract en in het OER. VVS wil daarom een duidelijkere controle op deze regeling. Het is de taak van de overheid om strikter toe te zien om de correcte uitvoering van decreten en in te grijpen als deze niet worden nageleefd.
7. Verfijningen recht op inschrijving: In geen geval mag de mogelijkheid van maatregelen ter studievoortgangsbewaking (bindende studievoorwaarden en weigering van inschrijving), worden doorgetrokken naar de examencontractvorm. Vandaag is er immers al een beperking doordat niet elk opleidingsonderdeel per examencontract kan worden behaald. De uitwijkmogelijkheid van een creditcontract wel decretaal gezien wel worden geweigerd op grond van een kwakkelende studievoortgang. VVS pleit ervoor om creditcontracten, die kaderen binnen een examencontract gericht op het behalen van een diploma, vrij te stellen van de bindende studievoortgangsmaatregelen. (bijvoorbeeld creditcontracten die worden opgenomen als de hoofdschrijving eigenlijk om een examencontract gaat).
8. Data voor inschrijving: De overheidsevaluatie stelt dat er een gebrek is aan transparant en duidelijk profiel voor de formule van het examencontract. In de OER's moet duidelijk worden dat het hier gaat om een aparte regeling waarbij een inschrijving enkel recht geeft op het afleggen van het examen. Daarom is het vreemd dat de inschrijvingen voor examencontracten op dezelfde datum afsluiten als voor diploma- en creditcontracten. Dan kan het niet verwonderen dat studenten het systeem gaan verwarren met de reguliere inschrijvingen (maar dan goedkoper en zonder restricties op studievoortgang). In de oude regeling van de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap kon men inschrijven tot vlak voor het begin van de examens. Ook een eerste inschrijving voor de septemberzitting (voor 1 augustus) was mogelijk. Het lijkt daarom aangewezen om de inschrijvingsmogelijkheden voor examencontracten te verlengen naar een latere datum. Aangezien studenten met examencontract toch niet in aanmerking komen voor instellingsfinanciering, dienen de inschrijvingen niet doorgegeven te worden voor een bepaalde datum. Het betekent ook een spreiding van de administratieve belasting bij het begin van het academiejaar.
9. Aanvulling leerkrediet: Examencontracten betekenen voor studenten met een weinig klassiek studietraject vaak de laatste kans op hoger onderwijs en uiteindelijk een diploma. In het systeem van de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, kon een student terug vallen op een examencontract als zijn trisaanvraag geweigerd werd. Maar wanneer hij slaagde voor de examencommissie kon hij wel terug inschuiven in het reguliere systeem. Met het leerkrediet wordt dit nu onmogelijk. Eens je leerkrediet op is, moet je 6 jaar wachten vooraleer je opnieuw voltijds kan inschrijven. Een student die zich ondertussen toch wil herpakken, kan via een

examencontract toch verder studeren en slagen. Maar de creditbewijzen die hij op die manier verwerft, komen niet in aanmerking om het leerkrediet opnieuw aan te vullen. Nochtans heeft deze gemotiveerde student opeens wel blijkt gegeven van veel zelfdiscipline en studievoortgang geboekt. Het gevolg is dat een student die in het leerkredietstelsel wordt uitgerangeerd, veel moeilijker terug kan inschuiven in het reguliere circuit. Hij moet immers nog steeds 6 jaar wachten vooraleer hij opnieuw via een diplomacontract kan inschrijven. VVS vraagt daarom dat studiepunten verworven onder een examencontract het leerkrediet sneller doen aangroeien.

Eventuele bijkomende aanpassingen: (in volgorde van voorkeur)

Om tegemoet te komen aan de bezwaren van hoger onderwijsinstellingen inzake administratieve lasten, de vrees voor oneigenlijk gebruik... wil VVS volgende aanpassingen voorstellen opdat de examencontracten en hun tweedekanskarakter in de toekomst kan worden gevrijwaard.

1. Contractwisselingen tijdens het academiejaar: Instellingen klagen dat het veranderen van contracten in de loop van het academiejaar bijzonder administratief omslachtig is. En dan in het bijzonder veranderingen naar examencontracten omdat deze vaak gepaard gaan met een terugbetaling aan de student. Studenten die tijdens het academiejaar een contractverandering aanvragen naar een examencontract, worden er bovendien van verdacht dit vooral om de lucratieve kost hiervan te doen. Daarom stelt VVS voor om de mogelijkheid te verbieden om tijdens het academiejaar over te schakelen van een diploma- of creditcontract naar een examencontract. Voor studenten die kunnen aantonen dat ze plots werkstudent zijn geworden, kan een uitzondering worden gemaakt. Tijdens het academiejaar een bijkomende inschrijving nemen met een examencontract, moet uiteraard wel mogelijk blijven.
2. Beperking tot bepaalde doelgroepen: Instellingen stellen dat het aanbieden van de goedkopere examencontractenvariant die dezelfde rechten zou genereren als diploma- of creditcontracten, studenten zal aanzetten tot oneigenlijk gebruik. VVS denkt dat deze vrees wat overroepen is. Maar als het nodig is om examencontracten naar te toekomst te vrijwaren, kunnen instellingen decretaal de mogelijkheid krijgen om deze optie voor te behouden voor de doelgroepen waarvoor deze format is bedoeld: studenten die omwille van studievoortgang niet langer mogen inschrijven met een diplomacontract en werkstudenten. Beide groepen zijn gemakkelijk te traceren en kunnen hun 'recht' gemakkelijk aantonen. Dit recht op een examencontract kan ook worden uitgebreid naar bijvoorbeeld studenten met een bepaalde functiebeperking die gewoon contactonderwijs bemoeilijkt of naar studenten met kinderen.
3. Examenkansen: Een inschrijving voor de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap gold vroeger slechts voor één enkele zittijd. Je had dus slechts één examenkans. Eventueel zou het specifieke profiel van examencontracten kunnen worden aangepast in die richting. Maar dan halveer je wel de examenkansen voor een contractvorm die het net moet hebben van zijn tweede kansaspect.